

Tetiana Sliunina
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Statistics, Accounting and Audit
V.N. Karazin Kharkiv National University*

Слюніна Т.Л.
*к.е.н., доцент, доцент кафедри статистики, обліку та аудиту
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-115>

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF AUDIT SERVICES IN UKRAINE

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

З метою максимізації прибутку та реалізації науково-технічного потенціалу підприємств, сучасний вітчизняний бізнес щоразу більше виходить на зовнішні ринки. На сьогодні, показником статусу господарюючих суб'єктів є не тільки їх ділова репутація, отримана шляхом грамотного ведення бізнесу, але й підсумки аудиторських перевірок. Тому у «діловому світі» загострюється питання якості аудиту, адже розвиток не тільки окремого підприємства, а економіки країни загалом залежить від конкретних результатів аудиту та його якості. Отже, аудит можна вважати невід'ємним елементом вітчизняного ринку. Основною функцією аудиторських послуг є захист інтересів підприємств шляхом незалежного контролю та підтвердження достовірності фінансової звітності господарюючих суб'єктів.

На фоні зростання попиту, ринок аудиту стає все тіснішим. Така тенденція порушує питання щодо адекватності наданих аудиторських висновків і ефективності регулювання аудиторської діяльності з боку законодавства. Не можна ігнорувати проблему монополізації ринку під «велику четвірку». Реальність сьогодення полягає в тому, що професійна думка аудиторів міжнародних компаній є більш вагомим, порівняно з вітчизняними фірмами.

Небагато українських аудиторських організацій спеціалізуються винятково на аудиті, більшість йде шляхом надання широкого спектра послуг, починаючи від ведення обліку та закінчуючи консалтингом, автоматизацією, бюджетуванням, питаннями бізнес-проектів, розробкою та впровадженням програмного забезпечення, автоматизацією податкових розрахунків та ін. Це пояснюється намаганням утримати клієнтів, знаходячи альтернативні джерела доходів [2, с. 19].

Враховуючи опубліковані данні Аудиторської Палати України щодо загальної кількості суб'єктів аудиторської діяльності (рис. 1) та обсягу наданих послуг (рис. 2) у 2016-2020 роках, спостерігається зменшення кількості вітчизняних аудиторських підприємств при збільшенні обсягу наданих послуг.

Така тенденція є результатом багаторічної кризи та неспроможністю до конкуренції через стрімку монополізацію.

Економіка України у 2021-2022 роках перебувала у досить жорстких умовах. Карантинні обмеження та війна перевели бізнес в режим «виживання», отже, немає жодних підстав стверджувати про покращення справ у досліджуваному секторі.

Для підтримки вітчизняного бізнесу вже зараз розробляються плани відновлення у післявоєнний період, які, як очікується, матимуть значну результативність. Розраховувати на підтримку Україна може лише виконавши ряд умов, які були найбільш змістовно озвучені під час підписання «Lugano Declaration» [5]. Серед основних вимог підписанти підкреслили прозорість, підзвітність та повагу до закону.

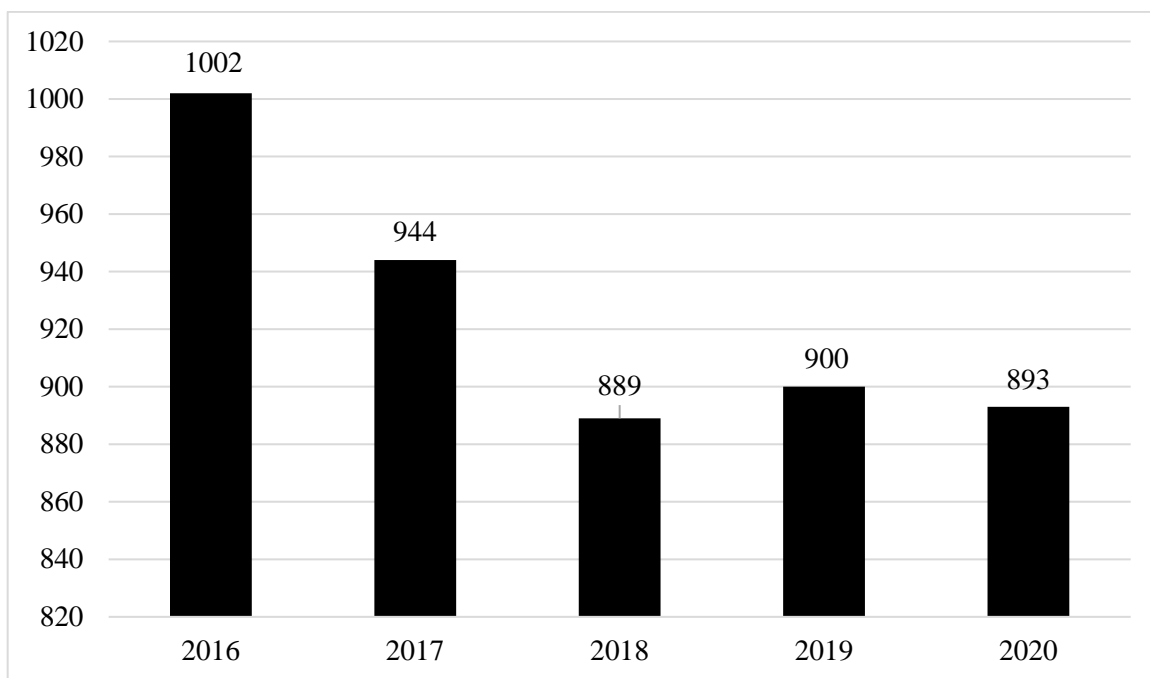

Рис. 1. Загальна кількість суб'єктів аудиторської діяльності в Україні за період 2016-2020 роках (од.)

Джерело: побудовано автором за даними [3]

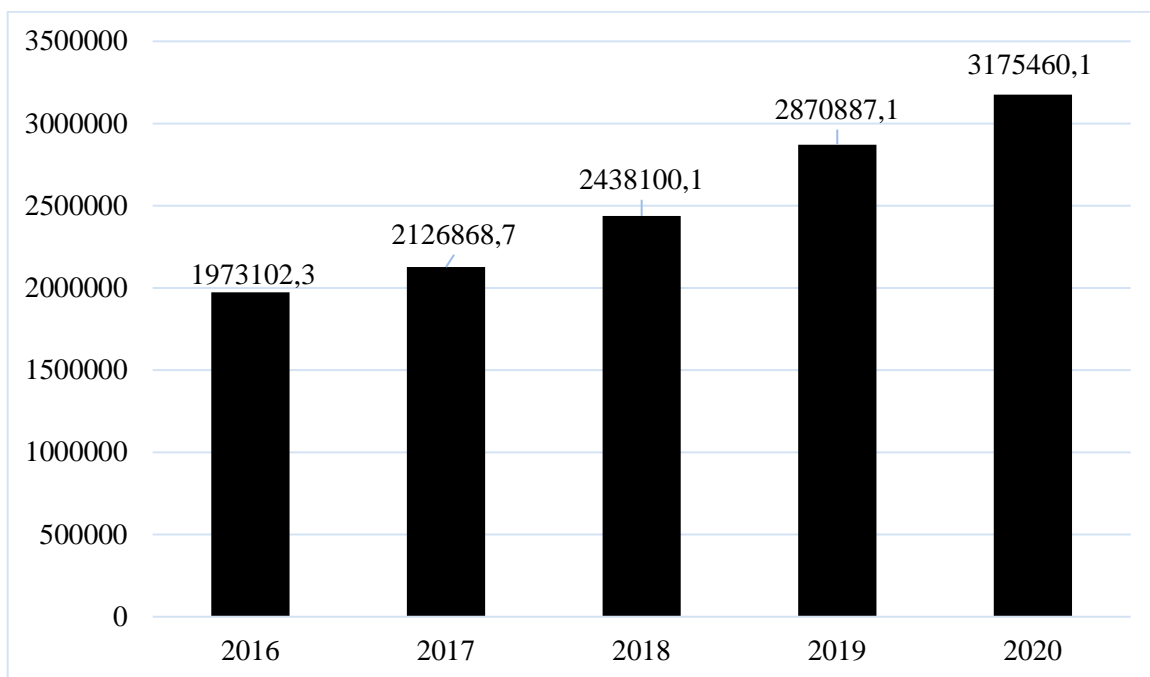

Рис. 2. Загальна обсяг наданих суб'єктами аудиторської діяльності послуг у 2016-2020 роках за даними звітності (тис. грн.)

Джерело: побудовано автором за даними [3]

Саме учасники аудиторської мережі, як незалежні експерти, дозволяють зробити внесок у визначеність питання про довіру того чи іншого підприємства. Отже, у найближчий час значно зросте попит на аудиторські послуги.

Не маючи достатніх знань та профільної освіти, не кожен замовник розуміє об'єм роботи, отже немає чіткої картини відносно того що саме вимагати від аудитора.

Така проблема викликана відсутністю єдиної програми виконання перевірки для окремих галузей економіки. У кожній аудиторській компанії є власна програма, яка редагується під окреме підприємство.

Встановлення стандартизованої форми програми для аудиту знизить ризик неякісної перевірки та непорозумінь з споживачами.

Сучасна Україна впевнено крокує до статусу «цифрової держави». Одним із досить важливих етапів є комп'ютеризація аудиту. На сьогодні, існують програми, які полегшують роботу аудитора, але, нажаль, вони не є досконалими, потребують постійного оновлення та мають досить високу вартість.

Замовник повинен чітко розуміти, за що він платить і що отримає в результаті надання послуги. Адекватне ціноутворення – це вимога будь-якого ринку. Непомірна висока ціна невеликої аудиторської фірми здається досить дивним явищем, як і явний демпінг, при встановленні ціни, яка не покриває навіть собівартість. Подібні ситуації характерні зазвичай для фірм-учасників публічних закупівель, що є досить розповсюдженою та відомою схемою. Ціною таких махінацій є репутація. Недосконалість та неточність законодавства, кризове становище та велика конкуренція створюють умови для маніпулювання ціною політикою. Таким чином, існує гостра необхідність розробки механізму ціноутворення.

Процес створення довірчих відносин між вітчизняними аудиторськими компаніями та замовниками буде значно прискорений при дотриманням аудиторами європейських вимог якості. Визнання кваліфікацій аудиторів в Європейському Союзі регламентується на даний момент Директивою 2006/43 / ЄС Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу «Про обов'язковий аудит річної та консолідованої бухгалтерської звітності» [1]. Директивою визначено, що кожна держава-член повинна стежити за тим, щоб до всіх аудиторів та аудиторських фірм застосовувалася система забезпечення якості, яка складається з обов'язкових нормативних вимог.

Ключовими аспектами високої якості виконання завдань аудитора мають стати:

- превальювання якості послуг над комерційними міркуваннями;
- суворе дотримання принципів професійної етики бухгалтерів та аудиторів України;
- підвищення кваліфікації співробітників;
- постійна робота із розробки та вдосконалення внутрішніх стандартів, що втілюють собою базу знань, у якій відображено багаторічний досвід аудиторів, бухгалтерів і консультантів аудиторської фірми [4].

Таким чином, зростання шансів фінансового успіху суб'єктів аудиторської діяльності реалізується паралельно до підвищення якості аудиторських послуг. Належний рівень якості можна досягти завдяки впровадженню єдиної програми виконання перевірки, адекватного ціноутворення, максимізації автоматизації трудомісткої роботи та удосконалення надання аудиторських послуг на основі провідних зарубіжних практик в умовах євроінтеграційної політики України.

Література:

1. Директива 2006/43/ЄС Європейського Парламенту та Ради про обов'язковий аудит річної звітності та консолідованої звітності, що вносить зміни до Директив Ради 78/660/ЄС та 83/349/ЄС і припиняє дію Директиви Ради 84/253/ЄС: Директива, Міжнародний документ від 17.05.2006 № 2006/43/ЄС (Редакція станом на 17.05.2006 р.) База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_844#Text (дата звернення: 06.02.2023).

2. Дорош Н.І. Розвиток аудиторської діяльності в Україні в умовах євроінтеграційних процесів. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. 2015. № 10(175). С. 17-23.
3. Інформація про стан аудиторської діяльності в Україні у 2020 році. Аудиторська Палата України. 2021. URL: <https://www.apu.com.ua> (дата звернення: 06.02.2023).
4. Проскуріна Н.М., Коваленко В.П. Методологічні засади контролю якості аудиторських послуг: адаптація міжнародного досвіду до умов вітчизняної економіки. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2010. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=278> (дата звернення: 06.02.2023).
5. Outcome Document of the Ukraine Recovery Conference URC2022: ‘Lugano Declaration’ (Lugano, 4-5 July, 2022). ReliefWeb. 2022. URL: <https://reliefweb.int/report/ukraine/outcome-document-ukraine-recovery-conference-urc2022-lugano-declaration-lugano-4-5-july-2022> (дата звернення: 06.02.2023).